

Dagordningens punkt 17 – Vår arbetsplats

Avtalsrörelse – Motionerna A1–A5 med utlåtanden

Motion A1

Avdelning 4 Södra Västerbotten, 5 Höga Kusten

Ta en större del av kakan

De senaste årens löneutveckling har inneburit att arbetarkollektivet tappat i lön jämfört med tjänstemän och chefer. Löneskillnaderna mellan de olika grupperna på arbetsmarknaden har accelererat och vi ser inga tendenser till att vi lyckas ändra på detta.

Orsakerna är flera till denna förändring. Dels är det företagets strategi att begränsa de lokala löneökningarna för arbetare, dels arbetarrörelsens oförmåga att försvara de landvinningar som gjordes fram till 1980-talet.

Effekterna av de ökade löneskillnaderna är flera. Det handlar om den faktiska devalveringen av vårt arbete jämfört med andra yrkeskategorier inom industrin, men också om ett minskat förtroende hos våra medlemmar för fackföreningens förmåga.

Vi föreslår kongressen besluta ge förbundsstyrelsen i uppdrag att verka för

att i nästa centrala avtalsförhandling driva löneökningsfrågan så att de inkomstskillnader som skapats mellan personalkategorierna inom industrisektorn minskar.

Utlåtande, motion A1

Facken inom industrin följer regelbundet löneutvecklingen inom industrin. Emellanåt görs också djupgående analyser av exempelvis löneutvecklingen för arbetare och tjänstemän. Det undersökningarna visar är att utvecklingen efter millennieskiftet varit ungefär densamma för arbetargrupperna som för tjänstemannagrupperna. Dessförinnan, runt millennieskiftet, var löneutvecklingen högre för vissa tjänstemannagrupper, bland annat inom it-sektorn före it-kraschen. I början av 2000-talet förändrades också sammansättningen av kategorin tjänstemän. Andelen civilingenjörer ökade i förhållande till andelen lägre tjänstemän, vilket höjde medellönen för hela tjänstemannakåren.

Genom vårt samarbete inom LO och Facken inom industrin, har vi i årets avtalsförhandlingar kunnat enas om en samordning som ger förutsättningar för en låglönesatsning på individnivå. Konstruktionen ger också procentuellt mer i löneökning till arbetarna än till tjänstemännen på våra arbetsplatser.

Förbundsstyrelsen kommer att fortsätta följa löneutvecklingen både inom industrin, jämfört med andra branscher, och mellan IF Metalls medlemmar och andra personalkategorier inom industrin.

Förbundsstyrelsen föreslår mot denna bakgrund kongressen besluta att anse motionen beaktad.

Motion A2

Medlem Östen Andersson avdelning 3 Norra Västerbotten

Höj lönerna – skrota Industriavtalet

Under tre decennier har vinsterna ökat i förhållande till lönerna i Sverige. En allt mindre del av det vi skapar i vinst går alltså tillbaka till oss i form av lön, och en allt större del är ren vinst, aktieutdelningar, finansspekulation etc. Den låga löneutvecklingen kontra det höga vinstuttaget är alltså inte bara orättvist, det är direkt skadligt för svensk ekonomi. Framför allt drabbar det arbetarklassen som dels inte får sitt arbete omsatt i lön, dels får känna av nedskärningar i välfärden.

IF Metall tillsammans med Facken inom industrin bär huvudansvaret för situationen. Uppslutningen bakom Industriavtalet garanterar kapitalets vinster på arbetets bekostnad.

Dagordningens punkt 17 – Vår arbetsplats

Jag föreslår kongressen besluta ge förbundsstyrelsen i uppdrag

att säga upp Industriavtalet

att verka för att löneökningarna i kommande avtalsrörelse motsvarar den genomsnittliga procentuella vinsten bland Svenskt Näringslivs medlemsföretag.

Utlåtande, motion A2

Industriavtalet har 2017 funnits i 20 år. Syftet med Industriavtalet är att förstärka industrins konkurrenskraft och därigenom skapa förutsättningar för en god löneutveckling samt goda villkor i övrigt för företagets anställda.

Med Industriavtalet tar industrins parter ett ansvar för att säkerställa en stabil lönebildning i Sverige och att beakta lönebildningens konsekvenser på inflation, sysselsättning och konkurrenskraft. Det sker genom att parterna enats om ett förhandlingsavtal som skapar ordning och reda i förhandlingarna om nya riksavtal samt genom att industrins parter påtar sig att träffa de första normerande avtalen.

Industriavtalet bygger på insikten om att reallöneökningar långsiktigt bara är möjliga om produktion och produktivitet ökar. Det kräver i sin tur att företagen investerar, förnyar och bygger ut sin produktionskapacitet i Sverige. Eftersom kapitalet rör sig fritt över gränserna måste avkastningen på dessa investeringar i Sverige vara i nivå med de avkastningskrav som gäller på de internationella kapitalmarknaderna. Om löntagarna skulle få en större del av "kakan" men till priset av att hela "kakan" krymper, blir det inga reala löneökningar.

Under Industriavtalsperioden har reallönerna ökat med ungefär 2 procent per år. Det är ett betydligt bättre resultat än decennierna före Industriavtalet då reallöneökningarna hamnade nära noll. Det är också en hög siffra i jämförelse med andra västeuropeiska länder.

För att reallönerna ska fortsätta stiga måste Sverige även i framtiden vara ett attraktivt land att investera i.

Det är en missuppfattning att Industriavtalet skulle ha lett till att löneandelen inom industrin minskat. Industrins vinst- och löneandel har i stort sett varit konstanta. Bruttovinstandelen har stigit något samtidigt som nettovinstandelen (bruttovinstandel minskat med avskrivningar) sjunkit något. Mått som vinst- och löneandel är också lite trubbiga mått att använda på lönsamhet och vinstutveckling. Nivåerna kan bland annat förändras på grund av förändringar i industristrukturen. Mer kapitalintensiv industri ger högre vinstandel.

Ett annat vinstmått är nettokapitalavkastningen. Nettokapitalavkastning för svensk industri har sjunkit under Industriavtalsperioden. Det skulle kunna uppfattas som ett tecken på att vinsterna i Sverige blivit för låga, men med tanke på att avkastningen på riskfria kapitalplaceringar, exempelvis statsobligationer, också har sjunkit är riskpremien på ungefär samma nivå som tidigare.

Många företag har i dag mycket höga avkastningskrav och det är ett problem. Det är IF Metalls uppfattning att industrins och hela näringslivets avkastningskrav borde sänkas. Det skulle leda till ökade investeringar. En sådan utveckling kräver dock sannolikt att avkastningskraven internationellt sänks. Något som vore välkommet men som vi inte rör oss över i Sverige.

IF Metall och övriga fackförbund inom industrin är överens om ett antal utgångspunkter som ligger till grund för de gemensamma lönekraven. Konceptet kallas "Bästa möjliga". Det gemensamma målet är att nå reallöneökningar på långsiktigt hållbara nivåer. Konceptet innehåller två olika tumregler. Den ena är "I takt med Europa" och utgår från löneökningstakten i Sveriges viktigaste konkurrentländer i Västeuropa. Den andra kallas "Pris plus produktivitet" och utgår från pris- och produktivitetsutvecklingen i hela det svenska näringslivet. Innan en siffersättning av lönekraven sker måste också en av-

Dagordningens punkt 17 – Vår arbetsplats

stämning göras av hur dessa tumregler förhåller sig till målsättningen om en hög sysselsättning och de restriktioner som finns i form av internationell konkurrenskraft och inflationsmålet.

Förbundsstyrelsen föreslår mot denna bakgrund kongressen besluta att avslå motionen.

Motion A3

Medlem Dennis Källersfors avdelning 15 Stockholms län

Höj lönerna

Under tre decennier har vinsterna ökat i förhållande till lönerna i Sverige. En allt mindre del av det vi skapar i vinst går alltså tillbaka till oss i form av lön och en allt större del till ren vinst, aktieutdelningar, finansspekulation etc.

År 2010 visade Transports ordförande Lars Lindgren, i dåvarande LO-tidningen, hur Industriavtalets låga lönelyft utarmat de offentliga finanserna genom att vinster beskattas lägre än löner. Enligt Lindgren var detta skattebortfall redan då dubbelt upp mot Alliansens skattesänkningar.

Den låga löneutvecklingen kontra det höga vinstuttaget är alltså inte bara orättvist, det är direkt skadligt för svensk ekonomi. Framför allt drabbar det arbetarklassen som dels inte får sitt arbete omsatt i lön, dels får känna av nedskärningar i välfärden.

Jag föreslår kongressen besluta ge förbundsstyrelsen i uppdrag att verka för

att löneökningarna i kommande avtalsrörelse motsvarar den genomsnittliga procentuella vinsten bland Svenskt Näringslivs medlemsföretag.

Utlåtande, motion A3

Det är en missuppfattning att Industriavtalet skulle ha lett till att löneandelen inom industrin minskat. Industrins vinst- och löneandel har i stort sett varit konstanta. Bruttovinstandelen har stigit något samtidigt som nettovinstandelen (bruttovinstandel minskat med avskrivningar) sjunkit något. Mått som vinst- och löneandel är också lite trubbiga mått att använda på lönsamhet och vinstutveckling. Nivåerna kan bland annat förändras på grund av förändringar i industristrukturen. Mer kapitalintensiv industri ger högre vinstandel.

Ett annat vinstmått är nettokapitalavkastningen. Nettokapitalavkastning för svensk industri har sjunkit under Industriavtalsperioden. Det skulle kunna uppfattas som ett tecken på att vinsterna i Sverige blivit för låga, men med tanke på att avkastningen på riskfria kapitalplaceringar, exempelvis statsobligationer, också har sjunkit är riskpremien på ungefär samma nivå som tidigare.

Många företag har i dag mycket höga avkastningskrav och det är ett problem. IF Metalls uppfattning är att industrins och hela näringslivets avkastningskrav borde sänkas. Det skulle leda till ökade investeringar. En sådan utveckling kräver dock sannolikt att avkastningskraven internationellt sänks. Något som vore välkommet men som vi inte rör ensamma över i Sverige.

IF Metall och övriga fackförbund inom industrin är överens om ett antal utgångspunkter som ligger till grund för de gemensamma lönekraven. Konceptet kallas ”Bästa möjliga”. Det gemensamma målet är att nå reallöneökningar på långsiktigt hållbara nivåer. Konceptet innehåller två olika tumregler. Den ena är ”I takt med Europa” och utgår från löneökningstakten i Sveriges viktigaste konkurrentländer i Västeuropa. Den andra kallas ”Pris plus produktivitet” och utgår från pris- och produktivitetsutvecklingen i hela det svenska näringslivet. Innan en siffersättning av lönekraven sker måste också en avstämning göras av hur dessa tumregler förhåller sig till målsättningen om en hög sysselsättning och de restriktioner som finns i form av internationell konkurrenskraft och inflationsmålet.

Dagordningens punkt 17 – Vår arbetsplats

Förbundsstyrelsen föreslår mot denna bakgrund kongressen besluta att avslå motionen.

Motion A4

Medlem Alfonso Ramirez avdelning 15 Stockholms län

Få in de sifferlösa avtalsområdenas parter i den gemensamma lönebildningen

För att inte utvecklingen mot fler och fler lönearbetare som omfattas av löneavtal som är sifferlösa – dvs. där avtalen saknar angivna lönenivåer och löneförhöjningar och därmed lämnas åt individuella eller lokala förhandlingar utan ramar – ska urgröpa samhällssolidariteten och ansvarstagandet för allas löneutveckling, är det dags att dessa branscher inrangeras i de övrigas avtalsförhandlingar och samordning.

Eftersom vi i grunden har fria avtalsförhandlingar, men med ett visst samordnande för att åstadkomma en hållbar löne- och produktivitetsutveckling som inte stjälper hela samhällsekonomin, bör det lagstiftas om en tillsyn även över de sifferlösas avtalsförhandlingar genom det statliga Medlingsinstitutets försorg.

Om stora och växande avtalsområden bland tjänstemän och akademiker, genom att i lönehöjande syfte teckna sifferlösa avtal, kan glida ovanpå alla övriga grupper som tar samhällsansvaret för en hållbar lönebildning kommer det på sikt att underminera den modellen.

Jag föreslår kongressen besluta ge förbundsstyrelsen i uppdrag att verka för

att de avtalsförhandlande parterna med sifferlösa avtal förmås att inordna sig under den dominerande lönebildningsnormeringen och Medlingsinstitutets tillsyn.

Utlåtande, motion A4

I dag, 20 år sedan Industriavtalet träffades, finns en stor samsyn på svensk arbetsmarknad att löneökningstakten ska sättas i den internationellt konkurrensutsatta sektorn (IK-sektorn). Där finns i huvudsak parterna inom Industriavtalet och där träffas de normerande avtalen.

År 2000 inrättades det statliga Medlingsinstitutet med uppgift att verka för en väl fungerande lönebildning. Medlingsinstitutet har också ansvar för att samla in den officiella lönestatistiken, vilket omfattar även avtalsområden med sifferlösa avtal.

Trots samsynen om IK-sektorns lönenormerande roll finns det fackförbund som anser att det, för deras medlemmar, bör göras undantag genom att de ska få mer än industrinormen. Det finns också arbetsgivarorganisationer som propagerar för att de centrala avtalen inte ska ha bestämda löneökningsbestämmelser samt att lönebildningen ska vara lokal och en fråga mellan den anställde och chefen. Dessa uppfattningar förenas i så kallade sifferlösa avtal.

IF Metall ser faran med, och har offentligt varnat för följderna av, när stora grupper träffar sifferlösa avtal i syfte att spräcka industrinormen. Genom Medlingsinstitutets statistik ser vi trots denna utveckling att industrimärket även på senare år har respekterats, med några undantag. Förbundsstyrelsen kommer även framledes att följa utvecklingen av sifferlösa avtal och tillsammans med industrins parter bilda opinion för en välfungerande lönebildning där industrin sätter norm för löneökningstakten i Sverige.

Förbundsstyrelsen föreslår mot denna bakgrund kongressen besluta att avslå motionen.

Dagordningens punkt 17 – Vår arbetsplats

Motion A5

Avdelning 4 Södra Västerbotten

Lokal strejk

Vi upplever år efter år en nonchalans från företaget när det gäller förhandlingar mellan de lokala parterna. Trots höga vinster hos bolagen delas det bara ut lokal lönepott till de högsta cheferna och vinsten äts upp av aktieägarna. Man glömmer bort IF Metalls medlemmar som enbart ses som en kostnad och inte som en resurs. Det här gäller inte bara lönefrågan utan även när det kommer till underbemanning och de allmänna anställningsvillkoren.

De centrala överenskommelserna är för generella och passar inte in i den företagskultur som vi verkar i, där ”union busting” är ett vardagligt inslag i partsrelationen. Våra vapen behöver vässas då maktförhållandet på arbetsplatserna inte är jämlikt. Det största vapnet behöver motioneras. Låt oss motionera vapnet, vi är redo!

Vi föreslår kongressen besluta ge förbundsstyrelsen i uppdrag

att under kongressperioden ta ut IF Metallklubben på GE Healthcare Biosciences AB i strejk.

Utlåtande, motion A5

Inför varje avtalsrörelse uppdateras konfliktinstruktioner och rutiner av förbundets konfliktkommitté. Avdelningar och klubbar uppmanas också att upprätta lokala konfliktkommittéer. Förbundets konfliktkommitté gör en granskning av ekonomin, men också av andra förutsättningar, hos de företag som kan komma att bli uttagna i en konflikt.

För att konfliktvapnet ska få avsedd effekt krävs att förbundet har en god ekonomi. Minst lika viktigt är att vår konfliktorganisation, både centralt och lokalt, är i trim och att vi har en hög organisationsgrad.

I den senaste avtalsrörelsen beslutade förbundsstyrelsen att varsla om strejk för medlemmar på ett antal företag inom avtalsområdet Tvättindustri/Textilservice. IF Metall och motparten kunde, några dagar innan arbetsnedläggelsen skulle ha trätt i kraft, enas om ett nytt kollektivavtal. Strejkvarslet var nödvändigt för att få till stånd ett nytt kollektivavtal med acceptabla villkor.

Det finns politiska krafter som vill inskränka våra möjligheter att vidta konfliktåtgärder. Sådana inskränkningar skulle försvaga fackföreningsrörelsen och det kan vi inte acceptera.

Konfliktvapnet är vårt viktigaste verktyg för att vi ska ha kraft att träffa anständiga avtal för våra medlemmar, därför måste det vårdas. Det innebär att vi aldrig ska tveka att använda det då det är nödvändigt, men vi ska inte heller använda det vårdslöst. Konflikt är inte ett mål i sig, det är ett medel för att vi ska kunna värna om goda villkor för våra medlemmar.

Även i kommande avtalsrörelser kommer förbundet att förbereda för att vidta konfliktåtgärder så att all kraft sätts bakom avtalskraven. Vilka företag som kommer att beröras av åtgärder och i vilken omfattning bestäms utifrån den situation som vi då befinner oss i.

Förbundsstyrelsen föreslår mot denna bakgrund kongressen besluta att anse motionen beaktad.